

Opinia publiczna a polityka zagraniczna

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Tadeusz Kopyś, *Polityka zagraniczna Turcji. Część II: Reakcja Turcji na przemiany społeczno-polityczne w krajach arabskich*, „Polski Przegląd Stosunków Międzynarodowych” 2013, nr 3, s. 200.

- Źródło: Paulina Pacak, *Soft power jako środek realizacji celów polityki zagranicznej państwa w systemie postwestfalskim*, [w:] *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, red. Edward Haliżak, Marek Pietraś, Lublin 2012, s. 194.
- Źródło: Nicholas Stern, *Globalny ład. Zmiany klimatu a powstanie nowej epoki postępu dostatku*, tłum. Anna Orzechowska-Barcz, Warszawa 2010, s. 156–157.
- Źródło: John Curtice, *Porównawcze sondaże opinii publicznej*, [w:] *Zachowania polityczne*, red. Hans-Dieter Klingemann, Russel J. Dalton, Warszawa 2010, s. 513–514.
- Źródło: Zbigniew Brzeziński, *Strategiczna wizja*, Warszawa 2013, s. 48–49.
- Źródło: *Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 14.02.2021 r.].

Źródło: domena publiczna.

Polityka zagraniczna współczesnych państw uwarunkowana jest różnymi, niekiedy konkurencyjnymi względem siebie czynnikami. Ważną rolę odgrywa tu m.in. opinia publiczna. W krajach demokratycznych rządzący muszą się liczyć z przekonaniem oraz nastrojami społecznymi, co często ogranicza ich swobodę działania na arenie międzynarodowej. W reżimach autorytarnych dyplomacja często odgrywa istotną rolę w pracach legitymizacyjnych rządzących. Niemal wszędzie do głosu dochodzą rozmaite grupy interesu, które usiłują wpłynąć na politykę.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie opinii publicznej.
- Opiszysz wpływ opinii publicznej na politykę zagraniczną państwa.
- Wyjaśnisz zjawisko lobbingu.

Przeczytaj

Uczestnicy stosunków międzynarodowych to bardzo zróżnicowana grupa. Począwszy od państwa jako podstawowego ogniwa relacji politycznych, a skończywszy na organizacjach międzynarodowych czy prywatnych. Przedstawienie tych uczestników – państw, narodów, organizacji pozarządowych oraz opinii publicznej daje pełny obraz politycznego układu w stosunkach światowych.

Ważnym uczestnikiem stosunków międzynarodowych jest opinia publiczna. W jaki sposób może kształtować ona politykę zagraniczną? Jaki jest zakres jej działania? Czy i na ile jest ona skuteczną formą nacisku?

Badania opinii publicznej

Poznanie opinii społeczeństwa nigdy wcześniej nie było tak istotne, jak obecnie. Wiedza ta ma kluczowe znaczenie przy podejmowaniu właściwych decyzji w życiu publicznym. Zakładając, iż podstawą demokratycznego państwa jest poparcie społeczeństwa, staje się jasne, że kluczem do sukcesu jest znajomość jego aktualnych opinii.

Niewątpliwie opinia publiczna oraz środki masowego przekazu pełnią w państwach demokratycznych istotną rolę. Opinia publiczna wyraża zdanie zbiorowości społecznej. Do podstawowych źródeł opinii publicznej zaliczamy duże zbiorowości, mogące przedstawić własne, niezależne stanowisko. Jest ona wyrażana przez różne grupy społeczne, wiekowe i zawodowe.

Najczęściej przez opinię publiczną rozumie się poglądy, oceny, sądy członków całej społeczności. Poglądy i opinie dotyczą przede wszystkim ważnych spraw natury państwowej. Różne grupy społeczne reprezentują odmienne poglądy dotyczące tych samych problemów. Cechą charakterystyczną opinii publicznej jest podatność na oddziaływanie manipulacyjne. Poglądy i oceny opinii publicznej często kształtowane są przez środki komunikacji masowej (mass media), partie polityczne oraz organizacje społeczne).

W społeczeństwach demokratycznych opinia publiczna krytykuje bądź wyraża aprobatę dla działań rządów. Dzięki analizie badań opinii przewidywane są nie tylko wyniki wyborów, lecz również przeprowadzane są konsultacje dotyczące ważnych decyzji na forum międzynarodowym. Wspecjalizowane organizacje prowadzą badania opinii publicznej, które wskazują politykom kierunki działań zgodnych z oczekiwaniami społeczeństwa.

Badania opinii publicznej mogą
w zdecydowany sposób kształtować ją

Ipsos jest trzecim co do wielkości przedsiębiorstwem w branży badań rynku na świecie i jednym z większych w Polsce. Czy potrafisz podać nazwy innych organizacji zajmujących się taką działalnością?

Źródło: tylko do użytku edukacyjnego.

samą. Publikacje sondaży często mają na celu zwiększenie bądź zmniejszenie szans osiągnięcia wyznaczonych celów. Przeprowadzane są one na losowo wybranej grupie respondentów, która odzwierciedla strukturę danego społeczeństwa lub zbiorowości. Zazwyczaj przyjmuje się, że taka grupa liczy około 1000 osób. Dodatkowym elementem w badaniach opinii publicznej jest sposób zadawania pytań, który często sugeruje odpowiedź i nie przedstawia całości zjawiska w sposób obiektywny.

Przedsiębiorstwa zajmujące się badaniami opinii publicznej pracują na zlecenie instytucji działających w rozmaitych sferach życia publicznego – od urzędów centralnych, przez instytucje naukowe, po

firmy i przedsiębiorstwa. Wśród rodzajów badań wyróżniamy:

- **badania na zlecenie firm prywatnych oraz przedsiębiorstw państwowych** (np. testowanie projektów regulacji prawnych, ocena funkcjonowania różnych dziedzin działalności państwa);
- **badania na zlecenie urzędów centralnych** (np. testowanie koncepcji reform, testowanie projektów regulacji prawnych);
- **badania na zlecenie władz samorządowych;**
- **badania na zlecenie firm public relations, instytucji użyteczności publicznej, organizacji pozarządowych** (np. badania poprzedzające akcje edukacji obywatelskiej, mierzenie efektów kampanii społecznych).

Zorganizowana opinia publiczna

Poza tradycyjnym ujęciem opinii publicznej, współcześnie zaznacza się wyraźny wpływ zorganizowanej opinii publicznej. Jedną z jej form jest **lobby**. Pojęcie to wywodzi się z języka angielskiego. Pierwotnie lobby (z łacińskiego oznaczające galerię, pasaż) było używane w znaczeniu kuluary. Anglicy, w miarę rozwoju parlamentaryzmu, nadali temu pojęciu nowe znaczenie. Spotkania odbywające się w pomieszczeniach przylegających do Izby Gmin i Izby Lordów, w których publiczność mogła spotykać się z parlamentarzystami, stały się miejscem działalności lobbystycznej. Termin ten zaczął określać rozmowy w kularach, prowadzenie tak zwanej **dyplomacji** kularowej. Współcześnie kojarzy się przede wszystkim

z praktyką życia politycznego USA, gdzie pojęcie lobby, w znaczeniu zbliżonym do współczesnego, zostało upowszechnione w XIX w.

Amerykanie uważają tego typu działalność za prawomocną, powołując się na zapisy konstytucji, gwarantujące wolność słowa i prasy oraz prawo do „spokojnego odbywania zebrań i wnoszenia do rządu petycji o naprawę krzywd” (I Poprawka do Konstytucji Stanów Zjednoczonych). Ojcowie założyciele – twórcy amerykańskiej konstytucji – traktowali działalność lobbystyczną jako sposób kształtowania mechanizmów przeciwwagi i równowagi wpływów przez różne środowiska społeczne na rząd. W Stanach Zjednoczonych istnieje grupa ludzi zajmujących się zawodowo tą działalnością – są oni uważani za wyspecjalizowanych ekspertów kreujących zaplecze polityki i biznesu.

Obecnie lobbying postrzegany jest jako działalność znacznie wykraczająca poza parlament i ustawodawstwo. Różne grupy interesów, organizacje społeczne lub media mają wpływ na decyzje polityków oraz instytucji publicznych, takich jak administracja rządowa, władze lokalne lub wymiar sprawiedliwości. Znaczenie tego pojęcia staje się coraz szersze. Lobbying jest to przede wszystkim przekonywanie, dostarczanie i pozyskiwanie informacji, które mają za zadanie promowanie określonych decyzji.

Lobby jest miejscem nieformalnych rozmów. Zastanów się, czy lobbying jest zjawiskiem pozytywnym czy negatywnym dla demokracji. Źródło: domena publiczna.

Słownik

dyplomacja

termin mający wiele znaczeń:

- negocjowanie umów międzynarodowych, mających na celu zawarcie korzystnych umów handlowych, uzyskanie poparcia politycznego czy wojskowego;
- zapobieganie powstawaniu sporów i łagodzenie konfliktów;
- działalność instytucji państwowych czy międzynarodowych, regulujących stosunki z innymi państwami czy organizacjami międzynarodowymi;
- instrument, za pomocą którego państwo wyraża i prowadzi swoją politykę zagraniczną w stosunkach zewnętrznych;
- sztuka zawierania kompromisu i ugody

opinia publiczna

poglądy, oceny, sądy członków całej społeczności; poglądy i opinie dotyczą przede wszystkim ważnych spraw natury państwowej

organizacje międzynarodowe

trwałe związki państw lub osób fizycznych i prawnych pochodzących z różnych państw; są to zatem podmioty zbiorowe o międzynarodowym składzie, realizujące wspólne cele i reprezentujące zbiorowe interesy

państwo

podmiot prawa międzynarodowego, posiadający: stałych mieszkańców, suwerenną władzę, określone terytorium oddzielone od innych granicą, zdolność wchodzenia w relacje międzynarodowe

Audiobook

Polecenie 1

Zastanów się, jakie wydarzenia na świecie ostatniej dekady były skutkiem zjawiska, na które zwraca uwagę prof. Zbigniew Brzeziński.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P1CaA9Zo8>

O wielkim przebudzeniu ludzkości

W dawnych czasach polityka zagraniczna realizowana była przez elity polityczne, na które wpływ mas ludowych był niewielki. Świat współczesny jest jednak świadkiem ogromnej zmiany – wielkiego przebudzenia ludzkości. Współczesna polityka – tak krajowa, jak zagraniczna – musi uwzględniać oczekiwania szerokich warstw społecznych.

O zjawisku tym pisał w swojej książce „Strategiczna wizja” profesor Zbigniew Brzeziński, były doradca prezydenta USA do spraw bezpieczeństwa narodowego:

„Na całym świecie budzą się do życia polityczne populacje, które do niedawna pozostawały na tym polu bierne lub były uciskane. Na owo przebudzenie, obserwowane jakiś czas temu w Europie Środkowej i Wschodniej, zupełnie zaś niedawno w świecie arabskim, miały wpływ dwa czynniki. Pierwszy z nich stanowi ukształtowanie się interaktywnego i współzależnego świata zespolonego siecią błyskawicznych połączeń komunikacyjnych. Drugim jest wyż demograficzny w mniej zaawansowanych społeczeństwach złożonych w znacznej mierze z łatwych do zmobilizowania i politycznie niespokojnych studentów uniwersytetów oraz społecznie wykluczonych bezrobotnych. Obie te grupy żywią urazę do bogatszej części ludzkości oraz uprzywilejowanych do granic demoralizacji rządzących. Owa uraza do władzy i uprzywilejowania wyzwała populistyczne emocje o niespotykanym potencjale zdolnym wywołać zamęt na szeroką skalę.

Powszechny zasięg i dynamiczny wpływ opisywanego fenomenu społecznego stanowi historyczne „novum”. Przez przeważającą część historii ludzkość żyła nie tylko w odizolowanych społecznościach, ale i w stanie politycznego otępienia. Większość ludzi na niemal całym świecie pozostawała politycznie nieświadoma i nieaktywna. Ich życie codzienne skupiało się na dbaniu o osobiste przetrwanie w warunkach fizycznej i

materialnej deprivacji. Religia oferowała niejaką pociechę, a tradycje społeczne zapewniały pewien poziom stabilności kulturalnej i okazjonalnie kolektywne wytchnienie od trudności losu. Władza polityczna była czymś odległym, często postrzegano ją jako przedłużenie władzy boskiej, a zdobywano niejednokrotnie na drodze dziedziczenia. Walka o władzę na szczycie najczęściej toczyła się w wąskim kręgu, konflikty zaś grupowe z sąsiadującymi wspólnotami skupiały się przede wszystkim na rywalizacji o własność materialną czy terytorialną. Napędzała je zazwyczaj instynktowna nienawiść etniczna lub różnice w wierzeniach religijnych. Rozmowy na tematy polityczne, a także polityczne przekonania i aspiracje stanowiły domenę uprzywilejowanej warstwy społecznej żyjącej blisko samego władcy”.

Brzeziński zauważa, że początki tego zjawiska można znaleźć w XVIII-wiecznej Europie:

„Pierwszą społecznie szerszą, choć ograniczoną geograficznie manifestację politycznego przebudzenia stanowiła rewolucja francuska. Jej wybuch był wynikiem połączenia atawistycznego buntu w dolnych warstwach społeczeństwa oraz nowego rodzaju masowej propagacji w jego wyższych sferach. Rewolucja miała miejsce w społeczeństwie, w którym istnienie tradycyjnej monarchii podtrzymywała politycznie świadoma, choć wewnętrznie podzielona arystokracja wraz z materialnie uprzywilejowanym kościołem. Tej strukturze władzy rzuciły wyzwanie politycznie świadoma, ale i rozbudzona burżuazja, która zaangażowała się w publiczną agitację w kluczowych centrach miejskich, a także coraz bardziej świadome swego relatywnego wykluczenia chłopstwo. Historycznie bezprecedensowe wykorzystanie broszur politycznych, których powielanie ułatwił wynalazek prasy drukarskiej, szybko przekształciło społeczne urazy w rewolucyjne aspiracje polityczne, wyrażające się w emocjonalnie chwytliwym sloganem: Liberté, Égalité, Fraternité”.

Zjawisko to – zauważa Brzeziński – rozszerzyło swój zasięg w XIX i XX wieku:

„W ciągu dwóch stuleci rewolucja w komunikacji masowej oraz upowszechnienie się umiejętności czytania i pisania, zwłaszcza wśród rosnącej i żyjącej w coraz większym zagęszczeniu ludności miejskiej, przekształciły indywidualne polityczne przebudzenia w zjawisko masowe. Publikacje broszur politycznych oraz pojawienie się w dziewiętnastym wieku regularnie ukazujących się gazet zaczęły podsycać społeczne pragnienia zmiany politycznej. W miarę jak ludzie ze średnich i wyższych klas wyrabiali w sobie nawyk regularnej lektury prasy, ich polityczna świadomość wzrastała, a polityczny dialog na temat stanu spraw państwowych stawał się normalnym faktem społecznym. Pojawienie się radia na początku XX wieku ofiarowało politycznym oratorom możliwość ogólnonarodowego oddziaływania (wystarczy pomyśleć o

Hitlerze), przydając równocześnie nawet odległym wydarzeniom klimat dramatycznej bliskości i wystawiając dotąd pasywny, niemal odizolowany lud na kakofonię politycznego zgiełku.

Pojawienie się w ostatnich czasach telewizji o zasięgu globalnym, następnie zaś Internetu, połączyło z kolei do niedawna odizolowane populacje ze światem jako całością, a także zwiększyło zdolność politycznych aktywistów do tego, by dotrzeć do milionów ludzi oraz mobilizować ich polityczne sympatie i emocje”.

Nowoczesne technologie – zwraca uwagę Zbigniew Brzeziński – stwarzają tu nowe możliwości:

„Dzisiejsze młode pokolenie jest wyjątkowo podatne na polityczne przebudzenie ze względu na to, że Internet i telefony komórkowe umożliwiają mu spojrzenie na świat z perspektywy innej niż ta, jaką wyznaczają zamknięte ramy sytuacji politycznej, w której obecnie żyje. Stanowi ono również polityczną masę najbardziej skłoną do podjęcia aktywnej walki. W dużej części dzisiejszego świata miliony studentów uniwersytetów są zatem odpowiednikami tego, co we wczesnym okresie industrializacji Marks określił mianem »proletariatu«: wzburzonych, pełnych urazy robotników pochodzenia chłopskiego, podatnych na agitację ideologiczną oraz mobilizację rewolucyjną. Rozpowszechniane przez mass media slogany polityczne mogą przełożyć ich często niejasne uczucia na proste formuły i zalecenia konkretnych działań. Im bardziej te ostatnie dają się odnieść do specyficznych uraz i głęboko zakorzenionych emocji, tym bardziej stają się politycznie mobilizujące. Nie ma nic zadziwiającego w tym, że mówienie o demokracji, rządach prawa i tolerancji religijnej spotyka się ze słabszym odzewem. W niektórych przypadkach wizje manichejskie, zakorzenione w reakcjach na subiektywnie odczuwane poniżenie rasowe, etniczne czy religijne, mają większą siłę przyciągania, jak w Iranie w 1979 r. Tłumaczą one lepiej, co czują młodzi, legitymizując jednocześnie ich chęć wymierzenia kary, a nawet zemsty”.

Oprac. na podst.: Zbigniew Brzeziński, *Strategiczna wizja*, Kraków 2013, s. 40–47.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Poszukaj informacji na temat manicheizmu i odnieś to pojęcie do wybranych wydarzeń politycznych XX i XXI wieku.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Pytania w badaniach opinii publicznej powinny być...

- skonstruowane tak, aby nie narzucać odpowiedzi.
- krótkie.
- jak najmniej szczegółowe, aby nie przedstawiać całości zjawiska.
- tylko pytaniami otwartymi.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Wskaż, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Opinia publiczna jest podatna na manipulację.	☐	☐
Wyniki badań opinii publicznej mogą kształtować działania korporacji czy rządów.	☐	☐
Badaniem opinii publicznej zajmują się wyłącznie media.	☐	☐
W obecnych czasach wszystkie lobby straciły na znaczeniu i nie mają wpływu na politykę i kształtowanie opinii publicznej.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Zbigniew Brzeziński

Strategiczna wizja

W dzisiejszym świecie postkolonialnym świeżo przebudzona politycznie ludność powszechnie podziela narrację historyczną, zgodnie z którą jej relatywne ubóstwo, długotrwała dominacja państw zewnętrznych, zaprzeczenie godności własnej oraz ciągłe osobiste niepowodzenia stanowią spadek po dominacji Zachodu.

Antykolonialne ostrze wymierzone jest tu w Zachód, a wzmacnia je wciąż wyraźna pamięć o kolonializmach: brytyjskim, francuskim, belgijskim, holenderskim, włoskim i niemieckim. W muzułmańskich krajach Bliskiego Wschodu, pomimo fascynacji wielu młodych muzułmanów amerykańską kulturą masową, widać silny sprzeciw wobec zbrojnej interwencji Stanów Zjednoczonych na Bliskim Wschodzie oraz ich wsparcia dla Izraela, które są również postrzegane jako kolejne przejawy zachodniego imperializmu, a wobec tego jako główne przyczyny dotykającego bliskowschodnią ludność ubóstwa.

Źródło: Zbigniew Brzeziński, *Strategiczna wizja*, Warszawa 2013, s. 48–49.

Wskaż czynnik, który wpływa na politykę zagraniczną krajów postkolonialnych.

Zapoznaj się z tekstami, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

” Nicholas Stern

Globalny ład. Zmiany klimatu a powstanie nowej epoki postępu i dostatku

Oprócz podejmowania działań mających na celu redukcję własnych emisji, jednostki, albo oddzielnie jako wyborcy i obywatele, albo wspólnie w ramach społeczeństwa obywatelskiego wraz z organizacjami pozarządowymi, mogą wywierać naciski na rząd, aby ustanowił ramy polityki klimatycznej i zgodził się na światowe porozumienie.

Międzynarodowe grupy nacisku takie jak Friends of the Earth, WWF, czy Greenpeace od wielu lat aktywnie działają na tym polu, a także organizują bardziej tradycyjne kampanie i akcje bezpośrednie. Wiele z nich zawiązuje teraz sojusze z innymi segmentami społeczeństwa, aby posuwać rzeczy naprzód. Na przykład WWF współpracuje z szeregiem największych globalnych przedsiębiorstw w ramach programu Climate Savers, którego celem jest promowanie efektywności i redukcji emisji.

Również jednostki mają szansę wywrzeć duży wpływ. Film nagrodzonego Noblem Ala Gore'a, zdobywcy Oscara *Niewygodna prawda* (*An Inconvenient Truth*) odbił się głośnym echem na całym świecie, podobnie jak poczynania Nicolasa Hulot, wybitnego i bardzo skutecznego ekologa z francuskiej telewizji oraz Davida Suzuki, niezwykłego naukowca i komentatora z Kanady. Hulot w 2007 r.

odegrał istotną rolę w uczynieniu zmian klimatycznych zagadnieniem w wyborach prezydenckich we Francji: domagał się, by liczący się kandydaci na prezydenta podpisali jego „Pacte écologique”, i ogłosił, że jeśli tego nie zrobią, sam wystartuje w wyborach – wszyscy podpisali. Yann Arthus-Bertrand, znany fotograf i autor *The Earth from Above*, zainicjował kampanię ekologiczną dla uczniów 50 tys. szkół w całej Francji.

Źródło: Nicholas Stern, *Globalny ład. Zmiany klimatu a powstanie nowej epoki postępu i dostatku*, tłum. Anna Orzechowska-Barcz, Warszawa 2010, s. 156–157.

Źródło II

” Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa Art. 2

1. W rozumieniu ustawy działalnością lobbingsową jest każde działanie prowadzone metodami prawnie dozwolonymi zmierzające do wywarcia wpływu na organy władzy publicznej w procesie stanowienia prawa.
2. W rozumieniu ustawy zawodową działalnością lobbingsową jest zarobkowa działalność lobbingsowa prowadzona na rzecz osób trzecich w celu uwzględnienia w procesie stanowienia prawa interesów tych osób.
3. Zawodowa działalność lobbingsowa może być wykonywana przez przedsiębiorcę albo przez osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Źródło: *Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 14.02.2021 r.].

Zapoznaj się z tekstami, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

” Paulina Pacak

Soft power jako środek realizacji celów polityki zagranicznej państwa w systemie postwestfalskim

Pojęcie *soft power* wprowadził do polityki światowej Joseph S. Nye Jr., według którego władza to zdolność wpływania na zachowanie innych ludzi tak, aby urzeczywistniali nasze pragnienia. Odnosząc się do istoty *soft power* i jej zasobów, zdaniem Nye'a „...*soft power* to power przyciągania. W kategoriach zasobów, zasoby *soft power*, to zasoby, które takie przyciąganie powodują”. Zatem potęgą *miękkiej siły* tkwi w przyciąganiu, pewnym wabieniu, które ma doprowadzić do tego, że udaje się osiągnąć to, do czego dany podmiot dąży i czego oczekuje – „*Soft power* opiera się na zdolności kształtowania preferencji innych” – pisze Nye.

W książce *Soft power: Jak osiągnąć sukces w polityce światowej* Nye zdefiniował źródła, które jego zdaniem składają się na *soft power* danego państwa: kultura (tam, gdzie jest atrakcyjna dla innych), wartości polityczne (pod warunkiem, że dany kraj postępuje zgodnie z nimi, w kraju i za granicą), polityka zagraniczna (wtedy, gdy odbierana jest jako prawomocna i podparta autorytetem moralnym). O ile stosowanie *hard power* wyraża się w przymusie i zachęcie, o tyle *soft power* utożsamiane jest z atrakcyjnością i współpracą.

Źródło: Paulina Pacak, *Soft power jako środek realizacji celów polityki zagranicznej państwa w systemie postwestfalskim*, [w:] *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, red. Edward Haliżak, Marek Pietraś, Lublin 2012, s. 194.

” Tadeusz Kopyś

Polityka zagraniczna Turcji. Część II: Reakcja Turcji na przemiany społeczno-polityczne w krajach arabskich

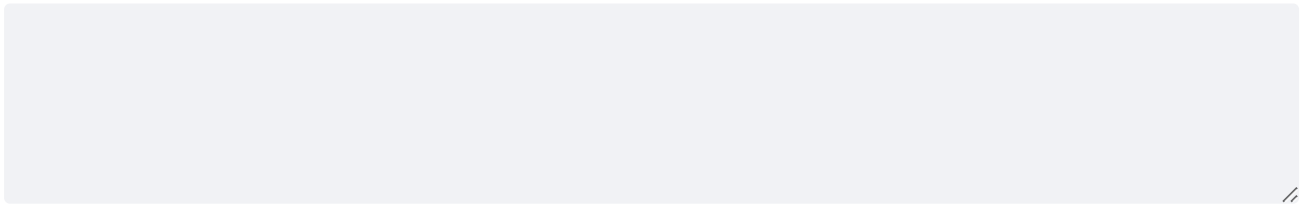
Wydarzenia zapoczątkowane w Tunezji w grudniu 2010 r., które ogarnęły następnie inne kraje arabskie, określane są w terminologii politologicznej jako Arabska Wiosna. Zmiany zachodzące w krajach arabskich nie są jednorodne, bowiem w każdym z nich demonstracje mają inny podtekst społeczny i polityczny. W Libii wybuchła wojna domowa, w Tunezji doszło do zamieszek po incydencie z Muhammadem Bouazizi, w Jemenie demonstranci żądali demokratyzacji ustroju, zaś w Egipcie społeczeństwo dążyło do obalenia dawnego reżimu. W Kuwejcie i Omanie demonstracje miały bardziej umiarkowany przebieg, a ich uczestnicy nie wzywali do odejścia rządzących polityków.

Po rozpoczęciu rewolucji, we wrześniu 2011 r. [przywódca Turcji – dop. red.] Erdoğan odbył podróż polityczną po krajach Afryki Północnej, gdzie witano go jak bohatera. Wszędzie wychwalano turecki model ustroju politycznego i społeczno-gospodarczego. Po wnikliwszej analizie okazuje się jednak, że Turcja najbardziej podziwiana była w świecie arabskim nie za względnie demokratyczny ustrój, ale sukces ekonomiczny, jaki odniosła pod rządami Partii Sprawiedliwości i Rozwoju (AKP) oraz konfrontacyjne stanowisko wobec Izraela. Już w 2009 r., w okresie konfliktu w strefie Gazy, kiedy Erdoğan potępił postępowanie władz izraelskich, a następnie przerwał jednostronnie rozmowy z prezydentem Szimonem Peresem. Premier Turcji stał się wówczas bohaterem arabskiej ulicy. Z drugiej strony

Arabska Wiosna stała się papierkiem lakmusowym dla polityki „zero problemów”. Wydarzenia rewolucyjne postawiły rząd w Ankarze przed trudnymi wyborami, które w pewnym sensie doprowadziły do przededefiniowania dotychczasowej polityki zagranicznej „anatolijskiego tygrysa”.

Źródło: Tadeusz Kopyś, *Polityka zagraniczna Turcji. Część II: Reakcja Turcji na przemiany społeczno-polityczne w krajach arabskich*, „Polski Przegląd Stosunków Międzynarodowych” 2013, nr 3, s. 200.

Wskaż elementy „soft power”, o których jest mowa w tekście Tomasza Kopysia.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

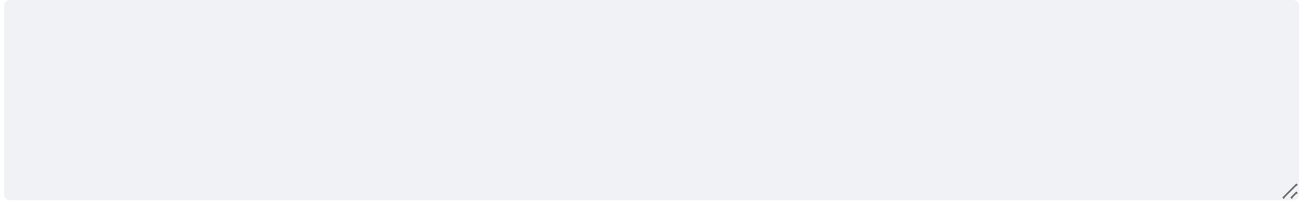
” John Curtice

Porównawcze sondaże opinii publicznej

Różnice między danymi krajami w zakresie błędów pomiarowych to prawdopodobnie najbardziej oczywista wada badań porównawczych. Oczywiście, jeżeli w poszczególnych krajach zadawane są różne pytania, rozbieżności w odpowiedziach mogą wynikać po prostu z odmiennych sposobów formułowania pytań. Większość porównawczych badań sondażowych opiera się na wspólnym kwestionariuszu, a badanie jest realizowane (lub przynajmniej powinno być) w każdym kraju w ten sam sposób. Najbardziej oczywistą pułapką są oczywiście różnice językowe. Nawet jeżeli kwestionariusz jest wiernie przetłumaczony z oficjalnie przyjętego, międzynarodowego oryginału, to różnice strukturalne właściwe danymi językom oraz konotacje poszczególnych słów powodują, że konkretne pytania budzą różne skojarzenia kognitywne i afektywne u respondentów każdego z osobna kraju. O ile podejmowane są próby opracowania zestawów pytań służących ocenie sposobów przestrzegania fundamentalnych wartości, takich jak równość czy liberalizm społeczny, o tyle ich wartość może zostać podważona przez to, że sposób, w jaki pojmuje się szacunek dla tych wartości, w każdym państwie jest różny. Sprawa może się dodatkowo komplikować w sytuacji, w której dana koncepcja jest obca pewnym kulturom; np. jedną z przeszkód w badaniach postaw religijnych było nieistnienie w japońskiej kulturze koncepcji „Boga”.

Źródło: John Curtice, *Porównawcze sondaże opinii publicznej*, [w:] *Zachowania polityczne*, red. Hans-Dieter Klingemann, Russel J. Dalton, Warszawa 2010, s. 513–514.

Wskaż opisane przez autora trudności w porównawczych badaniach opinii publicznej, które mają podłoże kulturowe.

//

Dla nauczyciela

Autor: Krzysztof Kowaluk

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Opinia publiczna a polityka zagraniczna

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy

Uczeń:

2) przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI w.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia zjawisko „przebudzenia ludzkości”;
- przedstawia wpływ „przebudzenia ludzkości” na politykę zagraniczną państw;
- interpretuje związek „przebudzenia ludzkości” i ładu międzynarodowego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Na poprzedniej lekcji para uczniów dostaje do przygotowania prezentację „Polityka zagraniczna Rosji jako element polityki wewnętrznej”. Materiałem źródłowym może tu być raport Ośrodka Studiów Wschodnich z 2017 r. *Uzależnieni od konfliktu. Wewnętrzne uwarunkowania antyzachodniej polityki Kremla*.

Faza wstępna

1. Praca z audiobookiem „*O wielkim przebudzeniu ludzkości*”. Uczniowie wynotowują najważniejsze ich zdaniem informacje.
2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Dyskusja w formie burzy mózgów. Punktem wyjścia jest pierwsze polecenie do audiobooka. Uczniowie podają przykłady zjawisk, które oddają zjawisko „przebudzenia ludzkości”. W każdym przypadku powinni dokonać interpretacji wskazywanego zdarzenia (np. dlaczego Arabska Wiosna lub protesty na Białorusi 2020/2021 są wyrazem „przebudzenia ludzkości”?).

2. Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- W jaki sposób opisane zjawisko może wpływać na politykę zagraniczną współczesnych państw?
- Jakie wiążą się z tym szanse oraz zagrożenia?
- Czy świat dzięki „przebudzeniu ludzkości” będzie bardziej czy mniej stabilny i bezpieczny?

Odpowiedzi stanowią kontynuację dyskusji.

3. Przedstawienie uczniowskiej prezentacji na temat: „Polityka zagraniczna Rosji jako element polityki wewnętrznej”. Pozostali uczniowie mogą zadawać prelegentom pytania.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel podsumowuje dyskusję, ocenia prezentację oraz wyjaśnia związek kwestii poruszonych w prezentacji ze zjawiskiem opisanym w audiobooku.

2. Uczniowie wykonują ćwiczenia 4 i 5.

Praca domowa:

Wykonaj pozostałe ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Maria Domańska, *Uzależnieni od konfliktu. Wewnętrzne uwarunkowania antyzachodniej polityki Kremla*, osw.waw.pl.

Paulina Pacak, *Soft power jako środek realizacji celów polityki zagranicznej państwa w systemie postwestfalskim*, [w:] *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, red. Edward Halizak, Marek Pietraś, Lublin 2012.

John Curtice, *Porównawcze sondaże opinii publicznej*, [w:] *Zachowania polityczne*, red. Russel J. Dalton, Hans-Dieter Klingemann, Warszawa 2010.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Audiobook może zostać wykorzystany przez uczniów indywidualnie lub podczas zajęć w charakterze podsumowania.